

ԵՐԵՎԱԿԱՆԻ ԱՐԵՎԱԿԱՆԻ ՀԱՅԱԹ

ՕՐԵԴԻՔ ՔԵԴ ԵՐԵՎԱՆԻ ԲԵՇԵՄԲՐԱԿԱՆ ԵՒ ԾՈՅԵՑՐԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԵՐԻ ՊԵՐԱԿՈՒՐԱ

ՕՀԱԿԱՆ 20:

Քաղաքական կառավարութեան մէջ ամենեին փոփոխութիւն չի կայ, և ըլլալու չէ բնաւ մինչեւ որ չի մացլի Մէջմտ Ամելին արված պատասխանը Ոիթիաթ պէջին: Այս տեղ հետզհետէ խարհուրդներ կը լաւնկոր որոնց շատը Եղիպատական գործուն համար է: Յուղա 3 || 15 Լօնտուայի մէջ ստորագրու շրբ տէրութեանց փոխանորդները, ամսուս 23 ին երկար խորհուրդ մը ըրբն Ոէշիտ փաշային չեա: Մէծ եռանդ մը կերկնայ թէ ծովալին և թէ ցամաքային պատերազմի պաշտօնատարներուն համար, բաց ի վաճառականութեան պաշտօնատար Խէթի ԱՀ մէտ փաշայի վրանէն, որ Առվլմանին փեսայացու ըւլլալով, հանդէսին պատուագին էր:

Այս պաշտօնատեաց վրաններուն ետեի կողմը Միշմէշարներուն և ուրիշ մեծերու վրաններ կային: Վէրջապէս բոլոր կառավարութեան զրագիրները հսու էին և տանձին աեղեր ունէին, որ մէկ մէծ բանակի մը կը նմանէր և կը սարարածվէր զրեթէ ինչուան կէս փարսախ աեղ երկայնութիւն: Կնիկները կառքերը լիցուն վրաններուն առջեր կը կենացին, որոնց բոլորակի բազմութիւնը կը պղղուածէր: Վրաններուն մէջ յանձախ պար է Աէլիմ փաշան: բայց մարդ չի թէ ուր պիտի երթան: Թէ ակատ շատ փոյթ կայ քաղաքականութեան վերաբերեալ զործերուն համար, բայց ամենեին զանցառութիւնը ըրած չին ներքին կասավարութիւնը, որուն բարեկարգութիւնը օրէ օր առաջ երթալու վրայ է: Կը հաստատի թէ նախին փոխազայ Խիւրեփի փաշային համար գատասան պիտի ըլլայ: որովհետեւ բաւական ապացոյցներ ձեռք բերած են թէ անոր ընթացքը առ վերջի առենին զլսովին հակառակ էր բարեզութ Արքային հրամանացը և բարի վիստարութեանը:

Պատերազմի պատրաստութիւնը օրէ օր առաջ երթալու վրայ է: Թօսիսանայի մէջ զարմանափ փոյթ մը կայ բանելու, հարիւր թնդանութէն աւելի պատրաստեն: Վրէշէնդ ըսված շակենուր երեկ համբայ ելաւ կէս օրվան ատեն, որ Խղմիս երթայ և անկէց քանի մը գունդ ալպանացի զօրք առնէ ու Աամսուն տանի: Աէրի փէրվազը Զէքէրիա փաշան հան տանելու է, որ թօնիսաթ զացող զօրքերուն հրամայէ: Եւ որովհետեւ առ պատրաստութիւնները շատ ծիբերու կարօտ են, առ համար Վէհափառ Արքայն որոշեց որ 16 միջին զաւուշի թուղթեր հրատարակէ, փոխանակ ծանրաբերնելու ժողովարդու նոր տուրքերով:

Աս թուղթերը տարածված են առաջաց մէջ, հաւրիին 6 շահով տարին, վճարելի որուն ձեռքը որ ըլլայ:

Աթիէ Առվլմանին ամսունութեան հանդէսը:

Այս մեծափառ Առվլմանին անուստութեան հանդէսը Յէթի Ահմէտ փաշային չեա, շատ հանդիսաւոր եղաւ և մէկ շարաթ տեղ: Հանդէսը սկսաւ ուրամաք օր անցեալ:

ամսու 26 ին, ու Տօլմա պալմակի մէջ, Պէշկթաշու պալատին քովը, որ Առվլման Վահմուտի ձմբանցն էր:

Այս գաշտավայրը Տօլմա պալմակ լսված, որ Ճողեղի կայի է և Խւսկիտարու գէմ, բարձր տեղեր ունի բոլորտիքը ամիկիթէտարանի նման, և շատ յարմար տեղ մըն է ասանկ մեծ հանդէմներու: Վ սեմափառ Փոխարքային հովանոցի մը մէջ կը նստէր, որ շինված էր բարձր տեղ մը, և նոյն կարդը շատ վրաններ կային: Շէմիիթիսլապին և ամէն պաշտօնատարներուն համար, բաց ի վաճառականութեան պաշտօնատար Խէթի ԱՀ մէտ փաշայի վրանէն, որ Առվլմանին փեսայացու ըւլլալով, հանդէսին պատուագին էր:

Այս պաշտօնատեաց վրաններուն ետեի կողմը Միշմէշարներուն և ուրիշ մեծերու վրաններ կային: Վէրջապէս բոլոր կառավարութեան զրագիրները հսու էին և տանձին աեղեր ունէին, որ մէկ մէծ բանակի մը կը նմանէր և կը սարարածվէր զրեթէ ինչուան կէս փարսախ աեղ երկայնութիւն: Կնիկները կառքերը լիցուն վրաններուն առջեր կը կենացին, որոնց բոլորակի բազմութիւնը կը պղղուածէր: Վրաններուն մէջ յանձախ պար է Աէլիմ փաշան: բայց մարդ չի թէ ուր պիտի երթան: Թէ ակատ շատ փոյթ կայ քաղաքականութեան վերաբերեալ զործերուն համար, բայց ամենեին զանցառութիւնը ըրած չին ներքին կասավարութիւնը, որուն բարեկարգութիւնը օրէ օր պղղուածէր:

աստիճան էր, և մէկ տաք փոշի մը կը հանէր հովագման թիւնը ու հանդէսը:

Վահի մէկ դունդ մը մուլիքա չալողներ կուգային ձիով, ասոնց ետևէն Առվլմանին օժիտը, կամ թէ իրեն և նամիշտաներուն հարկաւոր եղած բաները տավերկու կու ուզմի վրայ բեռցուցած և վրանին ծածկած ու սուսանը լուսական ներուլ պարզաբանալի բանամանաներուլ զարդարված: Այս ամաները անուշաչու ծխանելեաց համար շինված էին: Խնչ որ առեսանք հրաշալի բաներ էր կային սկայակները (զարֆերը) և կումերը (եղարփիները) և վերջապէս զայդ մը սկաւառակ մասնոյլ ուսիի, և վրայի ծածկոցները թաւշէ (խատիփէ) անդամանդներուլ բանված: Այս ամաները անուշաչու ծխանելեաց համար շինված էին: Խոսնցմէ ետև կուգաւոր ծառաներուն բազմութիւնը կը կարէ ինչ անդամանդեայ զարդերով լցուաւ:

Այս հանդէսը մամը 4 ին Զըրաղանի պալատէն եւ լու ու կէս օրվան ատեննը Առնաւուա զեղի պալատը հասաւ:

Վահի օրը կերակուրի հրամակեց Արքայն բոլոր Գրան մեծերը, մամը 8 ին: և անոնց հետ ալ շատ Խըրուպացիներ կային: որոնք Օսմանեան տէրութեան կը ծառայեն: և քանի մը օտարականներ, որոնց մէջն էր Վօսիւ Թաղասիւ անուն Մարգեզը, որ Ապանիայի գետպանն էր 1815 ին, և Լոտ Ալվանէլը: Աս Արքայական սկզբանի պատրաստութեան վերակացութիւնը, Վահի ակատ Ահմէտ փաշային թէ ակատ թէ անունները, Փիշէնինէր (Փիշէնինէր) կը նեսէին Զըրաղան ըսված ուսապան գէմ: Պարտելը՝ որ հասարակուն արգել ված էր մամը 2 էն ետև, հրաման կար մինչեւ կէս զիշերվան մեկ մամ մնացած:

Պալատի խահարանները, (աջինիրը) 500 հողի էին, որոնք շարունակ կաշխատէն մեծերուն, զործակալներուն, անոնց ծառաներուն զինուորաց մեծերուն և կերակուր եփելու: Առաջին շրբ օրվան մէջ բան մը չի տեմնուցնեաւ, բայց չորեքշարթի օրը բազմութիւնը հեռացաւ: Տօլմա պալմակի կայաց լցուաւեցաւ Զըրաղանի պալատէն Առնաւուա գեղարդ երթալու ծամբուն վրայ: ամն մարդ կը փափաքէր որ Առվլմանին օժիտը (Ճէշէզը) տէսնայ: և կրնանք իրեն ստոյդ լսել թէ Պօլոյ մէջ զայդ արդարակալ կային և զայդ բանացը զինացը, որուն պատասխանէց Խէթիտ փաշան արտաքին իրաց զործակալը, ուրիշ Տէրութեանց կենացը դինի խմելու և աս խօսիրը ըսկելով:

Վահացեմ ընկերներուն որ ինձի հետ մէկ տեղ զինի խմեն օդստափառ Խնճակալներուն կենացը, որ պատիւ կը համարին ինձի անոնց փոխանորդները հսու տեսնալով:

Աւրախսակից եմ իմ հայրենիքաց, որ ասանկ յարգելի աղ-
դերուն հետ բարեկամութիւն ունի, աղօթք ընկնք որ աս
միութիւնը առէ յախտեան : ”Այս երկու բարեմաղթու-
թիւնը շատ ընդունելի եղաւ բոլոր կոչնականներուն :

Կերակուրէն ետև՝ վեհափառ Արքային ալ եկաւ նոյն սրահը, և հոն խօսեցաւ այս հետեւեալ խօսքը, որ Ուշիտ փաշան դաղղիարէն թարգմանեց :

“ Այս մեծահանդէս տօնը ինձի առիթ կուտայ , որ
ես իմ բարձրագոյն Դրանս բարեկամ Տէրութեանց փո-
խանողիներուն մէջ զանըլիմ : Կը յուսամ , Պարոն-
ներ , որ դուքալ ինձիաէս կը բաղձաք իմ քրոջս եր-
անկութեանը . Հաճէցէք ուրեմն ձեր օգոստափառ արքայ-
. ց քովը թարգման ըլլալու իմ բարեկամութեանս որ
միշտ ունիմ անոնց հետ : Ենդղիացւոց գեսպանը , “ Առ-
ըին Վեհափառութեան ցըցուցած բարեկամութեանը
Համար չորհակալ եղաւ իր ընկերներուն կողմանէ :

Ալեքսանդրի ատենը՝ քաջ նուազածուներ, (Հայոց թիւներ) շարունակ կը չալէին իրենց նուազարանները : Վասպա-ական Քոռավեմը (Տէպան), Գաղղիական Պլութը (Քօնէլ) անուն, որ Ծաղրապեայէն դացին և Տօլմա պաղէէի մօտ խարիսխ նետեցին, ուր աեղ մէկ Օսմաննեան մեծ հուա մալ կար. և բոլոր օրը գրօշակներով զարգարված կեցած, երբոր ազգային կենացը դինի կը խմէին՝ 21 թիւդանօթ նետելով ողջունեցին :

Հինդշաբթի. օրվան հանդեսը այսինքն ամուսնացեալ
Առվլթանը Ջըրաղանի սպալատէն Առնաւուս գեղը տանեւ-
նին , շատ երկելի եղաւ : Ասաւուտն ժամը 2 ին
սկսաւ հանդեսը արքայական սպալատէն ելլալ . թէպէտ
շատ տափ էր և շատ փոշի կար , բայց միշտ նոյն բազ-
մութիւնը լցուած էր Ճամբաներուն վրայ : Հանդէսին
առջևէն երածիշները և սպալատին գործականները կեր-
թային . յետոյ զինուորական սրաշոնատարները , գրան
մեծերը , Փոխարքայն , Շէխիսլամը և այլն , ամեն-
նինալ փառաւոր հաղուստներով լզարդարլած : Ասոնց
ետևէն կուզային շատ գեղեցիկ և զարմանալի ձեւերով
շնչալած կառքեր : Առաջին կառքին մէջ նըստած էր
Աթիէ Առվլթանին մայրը և շատ կառքեր կային ետե-
ւէն , որոնց մէջ պալասական կանայք նստած էին .
յետոյ Աթիէ Առվլթանը կուզար սպատուական կառքիմը
մէջ նստած , որ միաձոյլ սսկիէ շինուած կը թուէր ,
ետևէն իրեն նամիշանները և ուրիշ մեծերուն կնիինները :
Աս հանդիսաւոր ուղեղոնացութիւնը մէկ ժամէն աւելի
տեեց մինչեւ որ աեղերնին հասան :

Համդիսականները («Եյլբճեներ ») կը զմայլեին ան փառաւոր հազուստները աւեսնալով և կանանց վրայի եղած անդամանքները :

Երիկվան դէմ բարձրագատիւ Աֆելի ԱՀմետ Փաշան
նաւով Ասնաւուա ղեղի պալատը զնաց :

Այս ամուսնութեան հանդեսը որչափ որ քշեց , թէ պէտ Տօլմա պաղձէի մէջ շատ բազմութիւն կար և օրէ օր կեւենար , բայց ամենելին մէկ անկարպութիւնը մը չի պատահեցաւ :

Ղարբան անուն շողեհնաւը երէկ Ազէքսանդրիային հստակ
իրէք օրվան մէջ ու Մ'է հմէտ Ալիխն Լօնտուայի գաղնիքները
չընդունելու լուրը բերա : Խակցին մեծ խոր հուրդ եղաւ
տէրութեան դործականիքուն ու չըրս գաշնակից թագա-
ւորներուն գեսպաններուն մէջ, վաղը յիշեալ շոյեհնաւը
պիտի դատանայ Ազէքսանդրիա զիրէք տանելու հսմար
ՈՒֆաթ Պէյխն ու գաշնակից տէրութեանց Քօնսօ-
լովներուն :

Այսժամն կը լսենք որ Խիւսէֆ Փաղային գատաստաշնը կը արթիւցաւ . երկու տարի արտօրդ մնալու է . ութը ամիս առնեն գործ եղալու չէ , (Քո Հանը) պիտի

մայ, ու անիրաւութեամբ առաջ ստակները ետ տալու է նաև ամենեին պիտի չի կրնայ այսուհետեւ տէրութեան զործի մշշ մտնալ :

—Յունաստամի թագաւորին Դեսպանը Գլարօն Տ.
Խրիստիթի , Խղմիրու Քօնսօլող Պարօն Դ. Հաէնոյին
Հետ՝ տեսութիւն ընելու վհաց անցեալ շաբաթ
արտաքին զործոց հողաբարձու Բէշիս փաշային , որ շատ
սիրով ընկալաւ զանոնք ու բարեկամութիւն ցըցուց .
Բայց հաստատ պատասխան մը չի տուաւ Հեղենաւ
կան զործերուն համար :

— Այսիւ Փանթուա՝ Գաղղիոյ Դեսպանը , անցյալ
օր անկանոն փոստավ զիրեր առաւ Ֆրանսային ու Հե-
տեւեալ օրը իսկոյն զնաց Վեհափառ Արքային յարնեց
որ , եթէ Աստիճի նաև եր կամ զօրքեր Պօլիս մանա-
լու ըլլան , նայն օրը ինքը սփաթ ելայ Պօլիսէն . բայց
բարձրագոյն Դրան արված պատասխանը օրինաւոր ըլլա-
լով՝ հանդարատեցուց յիշեալ Դեսպանը :

—Այսու օրերս Տառվագայի ծովեղեղպը մէկ Կաբօլիթանի
նաւու մը վրայ կը յարձակին 15 ծովու ասպատակ
(խուրսամնու) մէկ վարքայով մը , նաւապետը , անոր եր-
կորոգը , և իրեք հոգի նաւաստիներէն կըսպաննեն , ու
նաւին մէջ բան չեն թողարկ կտոր կտոր կընեն ստակ
փնաըռեցւ համար . բայց վերջապէս 25 ըռեալսվ կընդուն
կերթան :

ԵՐԱԾՈՒՅԹ

()²₁ 24

Լ օնտուայի ու գարփղու օրազիրներուն մէջը զըս-
վածներուն նայելով՝ ու աս երկու արքայանիստ քաղաք-
ներէն եկած մասնաւոր զիրերուն վօրութիւնը միաք առնե-
լով, կը յուսանկ սր Արևելքան վէճը վախճան մը ունենայ
առանց պատերազմի, թէսէտ և շատ պատրաստութիւններ
կըլլան ամեն կողմանէ ծեծի համար, մանաւանդ Եզիկու-
տական դործին մասնակից ըլլող հինգ Տէրութիւննե-
րուն ներքին քաղաք սկսան կայութիւնները աչքէ անցու-

նելով հաշոռվեեան յոյսերնիս շատ կը հաստատի՞ :

Ֆառանապայի հասարակութեան գատումը, նաև կառավարութեան կարծիքը միաբան չեն լրացական պատեհութեան մասին:

բազմի հարկաւորութեանը վրայ : Երիտասարդները՝ ու-
րանիք անգործ նստածեն, Տէրութեան ծառայելու տե-
ղերը պաշտօնատարներով լեցուն ըլլալով, կը փափաղին
շատ որ խառնակութիւն մը ըլլայ . աներկեայ ծովային ու-
ցամնաբային զօրքերը ևս աս փափաքը ունի . ուստի ճո-
ղովուրդին կրակոտ բնութիւնը, ու անոնք՝ որոնց ար-
հետու ծեծ ընել է, պատերազմ՝ կը խնդրեն :

Մօսի Դիերաը ևս Տէրութեան առաջին զործակալը
(Բաղդադան) աս գիտաւորութիւնը ունի, ու յայնի
կը խօսի ամենուն, որ Ֆառանսայի զօրութիւնը հասա-
րակաց կարծիք ըրածէն շատ աւելի է, որ իր մասնա-
ւոր զօրութիւնէն ուրիշ՝ կը յուսայ շատ նիզակակից Տէ-
րութիւններ դանալ . Արդէն հրաման ուղարկեց Ապա-
նիա եղած Գաղղիայի Դեսպանին Մօսիւ Մաթիօ
տըլա թէալթին, որ աս զօրձին համար խօսի Քրիս-
տինէ Ապանիայի թագուհին, որ շատ քաջ զօրքեր
ունի, որոնց հրամանատարը ևս յաղթական ու հզօր
զօրապես մին է :

¶ԵԾՂքայի թաղառորին միտքը ևս իմացաւ աս զործին վրայ : Դիերսը կը յուսայ նաև խռովութիւն հանել տալ Քանատասյի եղած ժողովրդոց մէջ Խնկիլիզնե-

ըուն դէմ : Խակ Գերմանիայի ու Առուսիայի դէմ , շատ ասպատակութեան ձանապարհներ կը մտածէ , որ ամսոնց հպատակներուն մէջը ձգէ . ահա ասոնք են աինկալութիւնը ու զօղութիւնը անոնց՝ որոնք պատերազմ կուզենք :

Ասոր հակառակը՝ Գաղղիոյ ժողովրդոց մէկ մասը ևս հաշտութիւն կը խնդրէ, ասոնք քաղաքացիներն են ու անոնք որ առևտուրի մէջ են կամ արչէստառոր են + Վասն զի քաղաքացիները լսւ զիաեն, որ մէկ խոռավութիւն ըլլալունպէս իրենք սոգի տակ պիտի մնան ու խօսքերնին չի պիտի անցնի: Առի Տիկինի Գաղղիացոց թագաւորը՝ աս կարծիքին վրայ է, ու ամենեին պատերազմ չուղեր, թէպէտ և երեսանց շառ բարձրութիւն կը ցուցնէ նեղակալից չորս Տէրութեանց վրայ, սա կայն լսւ կը ճանաչէ իր ժողովուրդին բնական հակամիտութիւնը ասպատամբական դործոց համար. ուստի իրաւամբ կը վախնայ որ թնդանօթի ձայնէն ժողովուրդին ապստամբական աշխոյժը շատնալով, իրեն թագաւորական աթոռնահալ չի կործանի:

Աս մասմանը զբ ընելով Գաղղիացւոյ թագաւորը մեծ դործքերու մէջ մեծ խոհեմութեամբ ու չափաւորութեամբ վարվեցաւ : Ուրեմն հիմայ Ֆուանսը թուր քալաքական ու առեւտրական ժողովուրդը՝ որոնց հետն է և թագաւորը , մէկ կողմը են ու հաշութիւն կը խնդրեն . անոր համաց կը յուսանք որ Նւրապայի մէջ պատերազմ չը լլար :

Խակ նիզակակից Տէրութիւնները կարելի է որ խռովութիւնն ինդուստրիա է ու եթէ ըլլալու ըլլայ, միայն ապատամբ և արգելված կամաքը թված կըլլայ : Խնկիթմէռան տուանը հինգ հազար հոսքի , ըստ զօրք ունի Կամատայի մէջ , ուսկից չի կրնար բերել տալ զանոնի տուանց վտանգի մէջ ձգելու ան նահանգը : Զինումաշինի պատերազմը կը պարագաւորէ զինքը որ բաւական նաւեր ու զօրքեր ունենայ ան կողմի արևելեան ծովերը :

իր ծովալյին քաղաքները պահպաննելու համար , որոնց
մէջն է և Վարչու կղզին , ուր աեղի բնակիչները զրե թէ
բռնըրը Գառզլ խացի են , պէտք է որ բաւական նաւեր ու զօր-
քեր ունենայ ան աեղերը ևս , մանաւանդ պատերազմի
ժամանակ :

Վինչե հիմայ զրիշի զօրութեամի՛ շատ մեծամեծ թաւ-
դաւորական վէճներ բարեկամօրէն վերջ եղան . ուստի կը-
յուսանք որ Արևելեան վէճը ևս առանց արիւնչեղութեան
և պատերազմի վերջ լինի : Ակյլեօմ Հողանասայի թաղա-
ւորքի ժամանակի մէջ իր թագաւորութեան կէսէն շաաը
ձեռքէն եւսպով, սկիզբը անսպասնա կը խնդրէր որ Ա ին-
նայու մէջ Պէջիբայի համար եղած դաշիները ՚ի գործ
գրվի . բայց եաբը տեսնալով որ անհնար էր դէմ գնել
մէկ զօրաւոր կամեցողութեան մը, համազվեցաւ ծերունի

Խաղաղական ժամանակին դիպուտածներուն զլուսն ծռել .
Կոյ յուսանք որ Մէջմտ Ալին ևս աս օրինակին կը
չհանիինչ ատեն Գալովիոյ կողմանի; օղնութիւն ունենալու

Յայս չունենար :

Արևելքան վէճը՝ Գաղղիական Տէրութեան համար աղջային պատույ ու անձնասիրութեան զործ մշնէ, իրենց օրագիրներուն ու զործականիներուն ըստածները նայելով . ուստի աս աղջային պատիւը արբույցաւ անոնց . քանզի Նորոսդայի թաղաւորներուն միաքը միայն Եզիսպատուը թող տալ էր Մէհմէտ Ալիին, բայց ետքը զաղղիայիներուն անոր վրայ ունեցած բարեկամութեանը ու սիրոյն համար Աքեայի փաշայութիւնը ևս չնորհեց անոր Լօնտուայի ժողովը : Հերիք չէ մը արագան բամին իր տաւ-

բաժ յաղթութեանը համար . հապա ի՞նչ պէտք էր . մինչեւ
Տօրոս լերին ոտքը երթաւ համերուն համար՝ իրաւունք էր
մը անոր տալ ան բոլոր երկիրները . թէ որ սասանկը լուսը .
Եւրոպացի թագաւորաց միջնորդութիւնը ի՞նչ օգտաւ էր
թէ որ սանձ մի չի գընէր Փաշացին ուզածներուն :

Բնական է ուրեմն հստատալ թէ տառնի օրինաւոր բացատրութիւններ պիտի տան Գաղղիոյ Տէրութեանը ու ան ևս ընդունելով յիշեալ բացատրութիւնները թող տալը է որ ջրա զաշնակից տէրութիւնները պարտաւորեն ՄՇՀմէտ Վահոն որ ընդունի իրենց առաջարկութիւնները :

Ոմանք կը կարծեն թէ Եղիսաբոսի Փաշային զօրու-
թիւնը շատ մեծ է , սակայն ինչ առեն յուրիս 3 15 ին-
եղած գաշինքներուն ստորագրող Տէրութիւնները սկսին
ուղղակի գէմ դնել անոր , ան ժամանակը ամէն մարդ
կիմանայ , թէ ոչբան ակար է Փաշային զօրութիւնը ,
որուն զօրքերը իրենց քաղաքներու ժաղավորդէն օգնու-
թեան յոյս չընենալով . մանաւանդ թէ մէկզմէկու թըշ-
նամի ըլլալով , շատ գժվար է յաղթութիւն ընել :

¶ Ապագիս կառավարից Հասան Գաշոյին Խրկած
մարդիկները , երկու հոգի Այստի զեղի զալերէն բըռ-
ներ են , որոնք հիմայ բանաը գըրովեցան . կը յուսանիք որ
քիչ օրվան մէջ մէկալ գոլերն ալ կը գանըվին :

Երկուշարթի օրը կէսօրին մօս . մէկ տաճիկ մը ա-
տղթանակով (փիշովալ) սպաննեց Գաղղիական շո-
գենաւերուն զրատանը եռասախճին , յիշեալ զրատան
առջեր ու փախաւ : Այս սոսկալի զիսպուածը տեսնա-
լով ու պատճառը չի զիսնալով , ամէն մարդ մեծ վա-
խի ու խովովթեան մէջ մնաց քիչ մը տանեն : Բայց
ետքը իմացվեցաւ , որ առաջուց թշնամութիւն ունե-
նալով մէկպմէկու հետ , վրէժ առնելու համար յիշեալ
տաճիկը ըրեր է աս սպաննութիւնը :

Տեղոյս կառավարութիւնը՝ սպաննողը փնտրուել կուտայ կոր ամեն տեղ՝ բայց տակաւին ձեռք չանցաւ :
— **Ըստ** ատեն է որ Խզմիրու բնակիցները կը ցանկային Անդրական լեզուի համար ալ դպրաատւն մը ունենաւ, ուստի հաճութեամբ պիսի լսեն որ յիշեալ լեզուին համար դպրաատւն մը բացիցաւ հիմայ . որուն վերաաեսուցը Վիսթը Լուիսըն է, և վարժաւեալ Պառան Յամեռու :

— Աս օրերս Հորդաբանկ մը եկաւ Խղմիր Բարձրա
գոյն Դրան կողմանէ , և կարդացվեցաւ տեղոյս կա-
ռավարիչ Հասան Փաշային , և ուրիշ մեծերուն առ-
ջեր , պիտի կարդացվի նաև բոլոր մզիթներուն մէջ :

Հրովարտակին միաբը այս է . Վեհափառ թագա .
որը կը ծանուցանէ տաճկաց , յաւիս 3 | 15 եղու
դաշնագրութիւնը չըրս Տէրութեանց հետ . և ինչ որ
կը չնորհէ Եղիսաբետի Փաշոյին , անանկ որ պարտա
կան կը մնայ Արեհմէտ Կլին , թէ որ անհնալան
գըտնը ըլելալ վաստիքի մէջ ինո՞յ :

Այս ազգունական հրավարտակը սաստիկ պատճեններ կը պապանայ, ով որ յանդինի այս ճշմարտութեան գէմ սուս լուրիք հրասաձակեց :

— Այս օրեւն կեսարացի մը մոտ Խըրխաղաճ մահաե
սի Գէորգ անուն . այս մարդուն համար արժանա
հաւատ մարդիկ կը վկայեն թէ 118 տարեկան էր :

— Անցած կիրակի խստապայու նորաշէն եկեղեցւոյ
օծման հանգէսը կատարեց տեղոյս բարեիրատ Ա
ռաջնորդ խոհեմազարդ Պօլոս Ռոք Եպիսկոպոսը
որ շատոնց ան քաղաքին էր ու եկեղեցւոյ շնութիւ

Հը առաջ տանելու ջանիք կընէք :

իրկէ Եղիպտոս , ալապատոր (ադ եէշիմ) սիներ բերել տալու համար , որոնք Անհիմ Ալի փաշան ընծայ ըրած է Պապին , որ անոնցմավ Հոգացու սուրբ Պօղոսի եկեղեցին զարգարեն :

ԵԳԻՊՏԱՆՈՒ

Աղջքսանդրիա , 10 օգոստոս : Քաղաքականութեան
(փողիթլիքայի) հորիզոնը միշտ նսեմանալու վրայ է : Եւ-
զիաստական վեճը շըւտով առաջ դնաց առ օրերս , և
ամէն մարդ կըսպասէ անձկանօք որ իմանայ թէ ինչ
պատասխան պիտի տայ Փաշան , երբոր ծանուցանեն իրեն
յուղիս 3 | 15 | օնտուայի մէջ եղած աշնագրութիւնը :
Անցած ամսու 24 ին Աղջքսանդրիայէն հետացաւ Փաշան
նոյն օրերը թաւհիրի Պահքի շուկենաւը հասաւ մեր նա-

ւահանդիսութ : Խըբօր իմայվեցաւ քաղաքիս մէջ՝ որ ՈՒ-
ֆաթ սրբէլ հետո բերած է գաշանց պայմանները , ամէն
մարդ զարմացաւ որ զործով շուտ մը առաջ զնաց այս բա-
նը , որ սովորաբար երկար ժամանակի կարօտ են տանիկ-
զործեր : Ըստենաւին հասած օրը սուրբ հանդակ խրկիցին
Մեհմէտ Ալիին , ՈՒիփաթ Պէտին համեմէլ իմացընելու
համար , ան ալ Ուամի փաշան խրկից Աղեքսանդրիս , նա-
մակներ տալով Պօղոս Պէտին և Զաքի Խփէնափիին . ու
ըստ , ” երբօր Պօլիս մարդ խրկիցի , մէկը տեսութիւն
ունաւ անոն Հետ : մինչեւ որ Քարանինայէն չերաւ , ես

զըսաւ ասոր հստ : պրով որ կարագութեայ և լ կըսպասեմոր Օսմաննեան Դիղան կողմանէ եկողդ ի բեն Քարանդինան ընէ , նաև իմ գառնալս հարկաւոր չէ՝ Բայց ստիպեցաւ անուս 2 ին Աշխարհի կանալու : Ոսիր Քօջըէ Գարդիոյ Քօնսոլոզը , երբոր իմաց յաւ Փաշային դալը՝ նոյն դիշեցը գնույ անոյ հետ տես սութիւն ընկեռ համար և կես դիշերվան մեկ ժամ՝ մաս յած ես դարձաւ : Բերդերը և նաւատորմիվները (առ նաննան) ողջունեցին Փաշային դարձը : Եցրկու նաւատորմ միզնալ դրոշակիներով գարգարված էին , նաև Խոանսայու պատերազմական նաւերը ևս , (որոնք ուրիշ Եւրոպայ նաւերուն պէս ասանկ բաներու համար ողջունելու սովորութիւն չունեին) ողջունեցին երեկ , եղիսակիա դրոշակը պարզելով իրենց նաւերուն մեծ սեանը փայտ Վմանապէս բոլոր Քօնսոլոզները իրենց դրոշակիները քաշած էին , բաց ի Խնկիլթէուայի , Ոտոսաց և Բրուսիայ Քօնսոլոզներէն :

Վերջապէս այս առաւօտ ՈՒիֆաթ Պէլը ելաւ Քառան
զինայէն և զնաց Մեհմէտ Ալիին քով, որ հարցուց ա
նոր թէ ինչ պատճառով եկած է, անհատենը ՈՒիֆաէ
Պէլը հանկց ծոցէն վեհափառ Ալբային հրովարտակը և
տրվաւ անոր խորհրդականներուն մէկուն որ կարգայ: Խը
բոր հասաւ այն յօդվածը, որ Մէհմէտ Ալին կը գրի
Ասորեսասանի իշխանութենէ, բաց ՚ի Պաղեսամինս
և աս վերջի գաւառն ալ՝ եթէ 10 օրվան մէջ չի հնա
զանդի բարձրագոյն Դրանը հրամանին, ակաւ Փաշա
ժպտիլ: Յետոյ երկար խորհուրդ մը ըրին ՈՒիֆա,
Պէլին հետ, բայց բան մը չիմացվեցաւ, այսափ զիտեն
թէ երեօր ՈՒիֆաթ Պէլը բաժնվեցաւ, շատ մոնու
քի մէջ էր Փաշան և բան մը չէր զուրցել քովը եղու
մտերիմներուն:

Վեհակ Ալին ամսուս 4 ին յայտնեց գաշնակից Տ
րութեանց Քանոլօգներուն ու Ուժաթ Գլէյն՝ թէ և
մնեին չուզեք ընդունիլ Լոնտուսի եղած գաշնադ
յն բութիւնները :

Ամսուս 5 ին՝ յիշեալ Քօնսօղպները կրկին գայլ
Եղեկոտոսի Փաշային մօտ, բայց ամենեին չի կըցան հո-
մոցել անոր միաքը :

Եղիշաստիւն կառավարութիւնը պատճենական միա
ոփ բասարութիւններ կընէ կոր :

Այս էկ մարտոնէն Բաբեն անուն շղթենաւը եկաւ
ու դիբեր բերաւ Մօսիւ Քօշպէթ Փիրանսըզն Քօնսօ-
լոգին որ իսկայն զնաց Փաշային մօտը :

Կը հաստատեն թէ Թրանսլից տէրութիւնը կը ծառուցանէ ան զիրերով ԱՌՀՄԵ Վալին՝ թէ այսուհետեղիմն օգնութիւն չի սպասէ .

Կըսեն ևս թէ Խնկիլիզու «Քօմանտանթ» «Մարիէն
եօթը Եղիպտական նաւեր բռներ է որոնք պատերազ-
մական պաշար կը տանէին Ասորեստան :

REVIEW ARTICLE

ԳՐԱՄԱՆ

Φωτεινός 6 18

Պաղպիսկան օրադիմները ու հասարակութեան միաբը
հանդարտէր էին և հաշտութեան նշաններ կերեւէին :
Բայց երբոր Խնկիթէոայի թագուհին բառամննժօյի
մէջ բրած խօսքը լսեցին՝ հասարակաց որտմութիւնը
շատ շարժեցաւ : Քանզի թագուհին նիզակակից ըրս Տէ-
րութեանց վրայօք խօսելով, ամեննեկին Գաղղիոյ անունը
տրված չէր, ուստի իսկոյն պատերազմ կանչեցին ամէնքն
ալ : Կըսեն թէ Այօսիւ Դիերսը հրաման տրվաւ որ 300
հազար զօրք ևս պատրաստընին, որ բոլոր պատերազմական
զօրքերուն թիւը 800 հազար հոգի ըլլայ : Վաճանապէս և
ուրիշ շատ պատրաստութիւններ կըլլանկոր անանկ շու-
առվ՝ որ զիսես թէ թշնամինքաղաքին դուռը հասած է :

ԱՊԵԼՈՒՄ

Պատրիք, յուլիս 24 : Վեհափառ թագուհոյն
գալակտիկան կըսպասեն օգոստոս 2 ին, և ամէն մարդ
հաստատ կը կաղծէ, որ նոյն օրը անշուշոց թագուհին
պիտի զայ, որով հետեւ Անգղիայոց գենսպանը պատրաս-
տութիւն չի տեսնարկոր Պարցելլանայ երթալ, անոր հետ
տեսութիւն ընելու համար :

Գարչելցնա քաղաքնալ Հիմայ համդաբու է, թագու-
հին ամէն օր ժուռ դալ կերթայ, ու ժողովուրդնալ ակ-
նածութեամբ և յարգանօր կըվարփի անոր հետ :

Կոր դեսպանը Գտալուից Այօսիւ աըլայ Իշտոռոթ
Գարչելցնայ հաստու . Խասարթէրօ զօրապետը սիրով ըն-
դունելութիւն ցըցուց անոր, աս երկու երկեկլ անձինքը
շատ զոհ կերենան մէկդմէկէ :

ՅԱՐԵԱՆ
ՄԱԿԱ 10 Օկտոբրի

Հիմակու հիմայ հանգարտ է աս թաղաւորութիւնը
Օսմանեան Պրան վերջի անդամի տրված հրամանը
Հելենացոց համար խօսակցութեան նիւթմը եղած է
Քաղաքականութեան (Փօլիտ-սայք) վրայ խօսացող մարդկանց Յունաստանի ներսի կողմբրնալ բաւական հանդարատութիւն կայ, քանի մը տեղ միայն զողերուն ձեռքէն նեղութիւն կը կըրեն : Միստորունքի բանտը 9 զող կային, որոնք բանալին պատը ծակելով փախան, բայց պահապահները հասնելով ասոնց եաւեէն, մէկը զարիկն մեռցուցին, հինգ հողի ալ րոնեցին, միայն իրեքը կրցեր են փախչելու որոնք գեռ դանըլած չեն :
— Շատոնցին ոկտած էին Փօրոսի նաւարանի մօւբանական մէջ մեքենայ մը, որ նաւահանգստին ցեխը (լուսաբանը) ըստրիցընէ . այս մեքենային շինութիւնը լընջաւել քանիմը փորձ ընելով տեսան որ ուղաճնունակէս կրցեր են զուլս տանելու : Գրեմէ բոլոր Յունաստանին նաւահանգէսը ասանի մեքենայիմը կարօտ են, որ մէկ ժամի մէջ 70—80 տակառ, (ամէն մէկ տակառը երկու

ԱՐԴՅՈՒՆՈՒՄ ԱՐԵՎԱՏԵԱՆ

ԳԻՒԽԵԱՐ ԵՊՐԵՍԵՑ ԳԻՒԵՐԻ.

Եպէր 10 Օգոստոս 1840 :

Բամպակ Այօպուշայ խանթարըն	զին զնշ 240, 245
Գրքաղաճ	230, 238
Շխճիսար	228, 230
Խասապա ծեծած բերուքա	250
Խընըն ֆասոն	215, 520
Պայլնուըր ֆասոն	210, 215
Բուրդ բանեցած առաջին տեսակ	280,
Լըրկորդ	180,
Աեւ	180,
Փալամուս բանեցած առաջին ուզօ թիրեստէ	
Կամաժա	75, 80
Լըրկորդ՝ ուզօ Խնկլելէ	65, 70
Բէֆուզօ	
Քէօք պօյա Պախուրու	200,
Կէօրտեսու	170,
Մազը Մուսուլի բանեցած սեւ	400,
Կանանչ	300,
Ապիտակ	300,
Տեղոյս սեւը	380,
Կանանչ	290,
Մեղրամու բանեցած	830,
Թուզ Կազիկու	
Չամիչ կուսուըզ (Աւալ-անդաման)	4, 25
Բազախի	
Աեւ	
Զէթ (Հէն Լու)	210, 215
Ապուն	200, 210
Խպիւրչիմ՝ Պարեամոզու օինն 380 տրմ . .	135, 136
Պրուսայու թէֆէն 610 տրմ . . .	300,
Աֆիօն չէրին 250 տրմ	66,
Ահամուզիէ օինն առաջին տեսակ	240, 250
Ճ'եհրի անարատ	32,
Խառն	28,
Ակիլիք	11,
Ապէք	11,
Քիթրէ ֆուլու	31,
Ֆէտէ	30,
Խառն (ասունիշնուն)	10,
Օռուդ (Ասէլու)	50, 55
Անդրագա	6, 7
Թէֆթիք չէրին որ է 2 օխա Խնկիլիկ . . .	36, 37
Օլանտա	22, 24
Ճէնկէլիք գեղին	15, 16
Աեւ	13,
Խառն	14, 15
Ցորեն Ուշախու քիլէն 32 էն 36 օխայ . . .	36,
Մանըսայու	31,
Մէլէմնու	30,
Մոսկովի	32,
Գարի	16,
Առսամ	45, 46
Քուրանզի որ է (աւ-շէ-աւ-ձէ) օինն . . .	4, 5
Ողորաքս որ է (աւ-հա-ը-թուն)	4,
Մահէլակ խանդարըն	250, 260
Խահէլէ առաջին տեսակ 100 օխան . . .	680,
Լըրկորդ	668,
Թաւշան տէրիսի 100 հատը առաջին տեսակ	450, 460
Լըրկորդ	250, 260
Լըրորդ	100, 120
Պղենձնոր օխան	
Ճին	

Շաբար առաջին Ճերմակ խանթարըն	255,
Լըրկորդ	220,
Պիպէր	550,
Խըրմիզ	90, 100
Աօր պախամ	60,
Խալայ Խնկիլիկու	520,
Բօմ, ղալօնըն որ է 1000 տիրէմ	9,
Ժարշին օխան	12,
Պարէնփիլ	15, 16
Ենի պահար	4 50
Չիվի թրեստու	205, 210
Օլանտայու	160, 200
Լըրկաթ Մուրովի	125,
Խնկիլիկու	65,
Ժառղիթ թրէքարէլօ թիզման	26 50 27
Ճինտիստան Ճէվիլի	80,
Ջէնճէֆիլ	160, 180
Չիվիտ	110, 120

ՓՈԽԱԾԿՈՒԹԵԱՆԱՑ ԳԻՒԵՐԻ.

ՊՈՒՅ.

14 Օգոստոս 1840 .

Լօնտուա	104,
Փարէլ	165, 165
Մարսիլիա	165,
Վիէննա	425, 423
Ժդրեստ	424,
Ամստերտամ	
Լիլօրնօ	141,
Ճէնօվա	165.
Օտէսա	700, 695

Ի.ՕՄԻԲ.

24 Օգոստոս 1840 .

Լօնտուա	103
Փարէլ	
Մարսիլիա	164,
Վիէննա	
Ժդրեստ	418
Ամստերտամ	
Լիլօրնօ	160
Ճէնօվա	
Օտէսա	20
Կոստանդնուպոլիս	Հարուրին 1

ԱՐԾԱԾՈՅՍ ԱՐԾԱԾԵԱՆ . . աս օրագիրը
տասնըհինգ օրը մէկ անդամ կը տպիլ . զին տարեկան
ստորագրութեան 120 զնշ է , կանխիկ (չէլլու) . ով
որ կուզէ կրնայ ստորագրվիլ :

Իզմիր՝ Տէվիլի աղայ խանի մէջ օրագրութեան տը-
պարանը . Պօլիս՝ Պալաթեա Իզմիրցի սաւալանեան Պա-
ւիթ Աղային մաղաղան :

Ի ՏՊԱԾԵԱՆ ԱՏԵՎԱՆՈՍԻ ՊԱՊՈԵԱՆ